

УДК 811. 111 – 811.163

Т. Ю. Миронова,

Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ

ДІЄСЛІВНІСТЬ У ВИБУДОВУВАННІ АВТОРСЬКОГО СМISЛЮ ОДНОГО ІЗ БРИТАНСЬКИХ ТЕКСТІВ (В ОПОВІДАННІ ДЖ.ОРУЕЛЛА «ЯК Я СТРІЛЯВ У СЛОНА / *SHOOTING AN ELEPHANT*»)

Текст розглядається як комунікативний продукт-носії індивідуальної семантики свого творця. У дослідженому оповіданні визначаються у повному складі дієслівні форми як провідні для семантики англомовного тексту. Досягнута панорама свідчить про випадок незвичайно активної «інфінітивності» під пером британського автора, який, загалом, не відрізняється прихильністю до такого письма. На семантичні можливості неозначеної форми нерідко зауважують англомовні функціональні граматисти, відповідні текстові смисли підтверджуються в проаналізованому матеріалі супровідним використанням модальних дієслів, що своєю чергою нагнітають текстову атмосферу вимушеної «упевненості» та «рішучості».

Ключові слова: текст як комунікативна одиниця, дієслівні форми, семантика інфінітивності, авторські смисли, функціональна граматика.

THE VERBAL FORMS AND THE AUTHOR'S SEMANTICS IN A BRITISH TEXT (in George Orwell's «Shooting an Elephant»)

The text is regarded as a communicative product and receptacle of the author's individual semantics. English verbal forms are known to be decisive elements in the flow of content in a piece of writing. Therefore, their complete presence in the text is calculated. The general picture shows the unusually active infinitival function, but it is hardly the permanent feature of this author's writing. English-speaking functional grammarians explain the semantic potential of infinitival usages. The amount of specific meaning from this verbal form in the studied text is supported by the range of modals' usages that add to the impressive general atmosphere of intense tragic purposiveness and determination. The linguistic studies of the given text should be continued with regard the function of frequent Past Perfect forms that we expect add even more (with its definiteness and finality) to the textual semantics created by the former linguistic mechanisms. Eventually, having achieved the linguistic

verbal skeleton of the story (as a reliable tangible feature of the text), it is possible to consider the writer's work according to the flows of the author's semantics, that is point of view, voice, tone, diction, dynamics, stance and taste, whatever opens the deep layers of the story's meaningfulness, shows the author's hand, and reveals the presence of the author's personality in his writing.

Key words: text as a communicative element, verbal forms, infinitival usages, author's individual semantics, functional grammar.

ГЛАГОЛЬНЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ РАСКРЫТИЯ АВТОРСКОГО СМЫСЛА В ОДНОМ ИЗ БРИТАНСКИХ ТЕКСТОВ (в рассказе Дж.Оруэлла «Как я стрелял в слона / Shooting an Elephant»)

Текст рассматривается как коммуникативный продукт-носитель индивидуальной семантики своего творца. Поскольку глагольные лингвистические механизмы выполняют ведущую смысловую роль в английском тексте, то в проанализированном материале определен их полный состав. Достигнутая картина показывает случай необычно активной «инфинитивности» под пером британского писателя, который, в целом, не отличается стойким предпочтением этой формы. Семантические возможности неопределенной формы, очерченные англоязычными функциональными грамматистами, подтверждаются в изученном рассказе особым набором модальных глаголов, которые в свою очередь нагнетают текстовые смыслы вынужденной мрачной «уверенной решительности».

Ключевые слова: текст как коммуникативная единица, глагольные формы, семантика инфинитивности, авторские смыслы, функциональная грамматика.

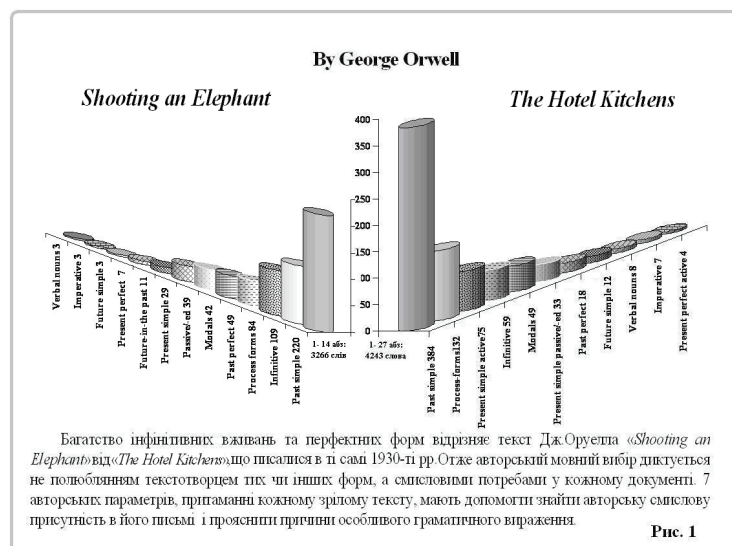
Постановка проблеми. Дослідження англомовних авторських текстів щодо їхніх унікальних авторських смислів та виявлення лінгвістичних форм, що роблять їх такими, просувають знання про текст у площину його комунікативної функції.

Актуальність. Поточні дослідницькі зусилля націлено на розширення й поглиблення мовного каналу проникнення в зміст твору із тим, щоб з'ясувати не тільки унікальний текстовий смисловий здобуток, а також те, у чому полягає «авторська рука» й перебування текстотворчої особистості поміж написаними рядками.

Мету теперішньої публікації (яка через значний обсяг цього етапу дослідження, стає одною із трьох пов'язаних між собою) можна розуміти як зіставлення даних про вживання автором англійських інфінітивних і модальних форм в проаналізованому оповіданні, з одного боку, та, з іншого – відомостей про їхній смисловий потенціал за думкою англомовних функціональних граматистів. Така робота дає підґрунтя для подальших суджень про розглянутий текст в світлі традиційних канонів англійського письма та за 7 авторськими текстовими смисловими параметрами [1].

Викладення основного матеріалу. Кількість інфінітивних форм в оповіданні Дж. Оруелла «Як я стріляв у слона / Shooting an Elephant» [8] звертає на себе увагу. Неможна сказати, що прихильність цього письменника до такого граматичного механізму є сталою прикметою його письма. В його іншому ретельно проаналізованому нами оповіданні «Кухня в готелі / The Hotel Kitchens» [1, с.775, 798, 731; 9] такої визначної ролі неозначеної дієслівності не помічається. Таку різницю легко побачити за загальною панорамою лінгвістичних механізмів дії та стану, окресленою для обох названих текстів на рис. 1.

Так само ми не вільні стверджувати, що особливості письма Дж. Оруелла пов'язуються із якоюсь одною стороною рідної англійської граматики, натомість очікуємо його віртуозності із усім її розмаїттям у певному поєднанні. З початкової школи розуміння і глибоке відчуття можливостей англійської мови вкарбувалися в його текстотворчій свідомості. Що не менш важливо, він працював пером із завзяттям, характерним для найславніших приватних навчальних закладів Британії (St. Cyprian's and Eton) і не заперечував значення свого вишколу, хоча пережив багато страждань за такої науки. Він прямо-таки ненавидів свою вчительку рідного мовлення, для чого були підстави, проте не приховував відчайдушного текстотворчого сумління на її заняттях та гордошів, коли досягав успіхів у цьому і викликав посмішку цієї страшної першої наставниці з письма¹ Mrs Wilkes, прозваної учнями Flip² / Тумак (або Ляпас) [2, с. 34].

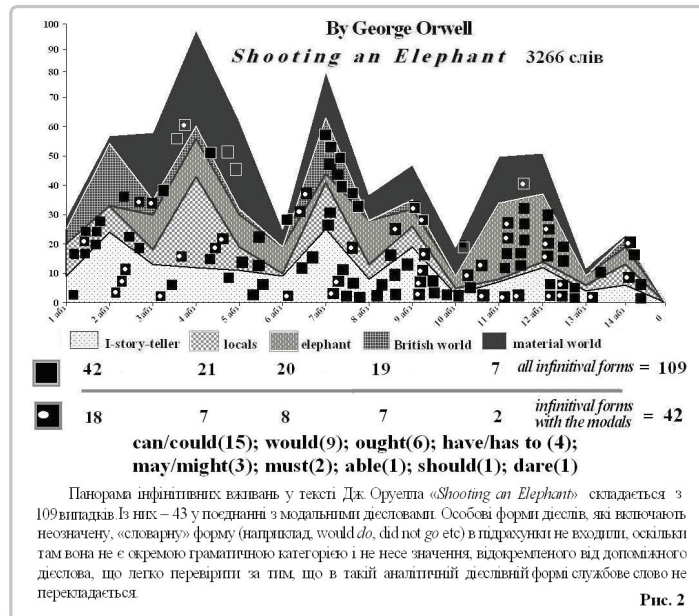
Про це в недавньому біографічному дослідженні говориться: «As a high-flyer, after three years of Latin and one of Greek, he was put into a scholarship class for special coaching in Classics The teaching, he wrote, was intensive... 'Boys were crammed with learning as scholastically as a goose is crammed for Christmas'... However Flip did shine as an English teacher and probably influenced him more than he admitted. Her more admiring pupils recalled her great insistence on simplicity and clarity in prose, the

¹ В юнацтві в Ітоні авторитетами з письма для нього були письменник Хакслі та директор, теж неабиякий майстер пера, що прославився оповіданнями про привиди [2].

² Flip is to fillip or flick person's ear, cheek, etc.

very qualities George Orwell later sought to emulate, and he had to admit that in certain ways she encouraged him. 'I was always tremendously proud when I succeeded in making Flip laugh. I have even, at her command, written vers d'occasion, comic verses to celebrate memorable events in the life of the school' ('Such, Such Were the Joys' – 'The Complete Works of George Orwell', t.19, 1999. – pp. 370). On one occasion he was favoured by being allowed into her library and there discovered Thackeray's Vanity Fair, so something of her literary taste did communicate to him. However, her inspired teaching was often marred by an instinct to browbeat. One of her methods of spurring on scholarship boys was to pull their hair» [2, с. 34].

За чистого та прозорого письма / «prose like a window pane», в цілому властивого для Дж. Оруелла, інфінітивних вживань в «Як я стріляв у слона / Shooting an Elephant» чимало (рис. 2, 4). Оскільки у тексті зрілого письменника традиційного британського гатунку випадкових явищ не буває [1], то ми гіпотетично припускаємо, що фактичне накопичення «дієслівної неозначеності» породжене особливими текстотворчими зусиллями і врешті має призвести до очікуваного творцем семантичного ефекту.

Англомовні функціональні граматисти, зокрема М. Селсе-Мерсія та Д. Ларсен-Фримен / *M. Celce-Murcia and D. Larsen-Freeman* [3], визнають за граматичними категоріями більш-менше сприяння певній текстовій семантиці, що за багатства відповідних форм у якомусь матеріалі може набирати чималої сили. За їхніми спостереженням, англійська неозначена дієслівна форма, «*by nature tenseless*» [3, с. 661], несе смислові відтінки близькі до ретельного чи рішучого ствердження правди / «*elaborate speaker endorsement of the truth value*» [3, с. 654]. Інфінітивність також навіює думку про упевненість текстотворця у своїх думках чи почуттях / «*presumably most certain about their mental states*», підкреслює незалежність дії / «*capacity for independent action on part of the subject*» [3, с. 652], здатність мовця приборкувати ситуацію («*control, determination*») [3, с. 637]. Семантичні відтінки інфінітивної «упевненості та рішучості» легко фразеологічно поєднуються у із «дієсловами тиску» / «*manipulative verbs that take infinitival complements*» [3, с. 647]. Водночас дієслівна неозначеність навряд чи несе привабливу живість дійсного розгортання активності / «*(infinitive is) not vivid, not ongoing*» [3, с. 651], вона більшою мірою прокреслює безсумнівний прогноз чогось ще нездійсненого / «*encodes future unfulfilled projections*» [3, с. 651]. Отже інфінітивність семантично обіцяє замало живописної приємності, але достатньо сили, рішучості та правди.

Інший англомовний граматист А. Маклін / *Alice Maclin* показує напружені свідомо-цілеспрямовані інфінітивні смисли у порівнянні із можливостями «*~ ing – forms*»: «*In general, the to-form shows purpose. The ~ ing-form is more general, more descriptive and less active*» [6, с. 173]. Д. Крістал / *David Crystal* закріплює за інфінітивами смисли цілеспрямованості / «*purposive meaning*» [5, с. 45]. М. Свон / *Michael Swan* за ними відмічає навмисність чи обов'язок / «*people's purposes, reasons why they do things*» [10, с. 326].

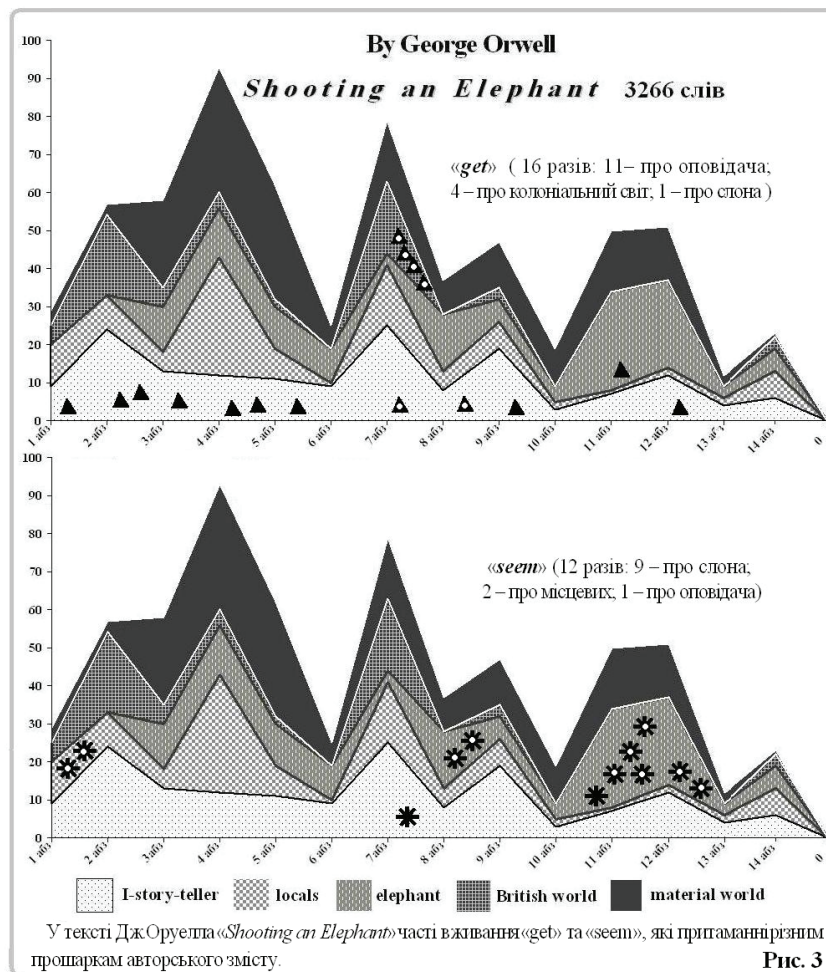
Крім того, лінгвістичне вживання носіїв активно залучає розмаїття англійських дієслів, які потребують після себе неозначеної форми / *to-form* іншого дієслова. Якщо зібрати разом такі – принаймні найуживаніші – перші дієслова, то неважко помітити, що вони стосуються змістів, коли одна особа якимось активно впливає на іншу чи інших. До речі, завдяки таким смислам у власному викладанні англійської граматики ми пропонували студентам організувати у пам'яті ці дієслова, наприклад, в залежності від справи мовця а) із приємним партнером (*agree to do; offer to do; promise to do; arrange to do; manage to do; afford to do; tend to do; strive to do; attempt to do*) та з не зовсім приємним типом (*refuse to do; threaten to do; fail to do; dare to do; demand to do*) [7, с. 108, 110].

Ще одна «впливова» об'єктна інфінітивна група дієслів вишиковується у послідовності нагнітання тиску, наприклад: «*teach to do; enable to do; invite to do; tell to do; remind to do; persuade to do; warn to do; order to do; force to do*» т.і. [7, с. 108, 110]. Отже за комунікативними звичками англомовних людей такі дієслова, і ми не наводимо їхнє велике розмаїття, стають сигналами потенційної інфінітивної «упевненості та рішучості», яка легко із ними поєднується.

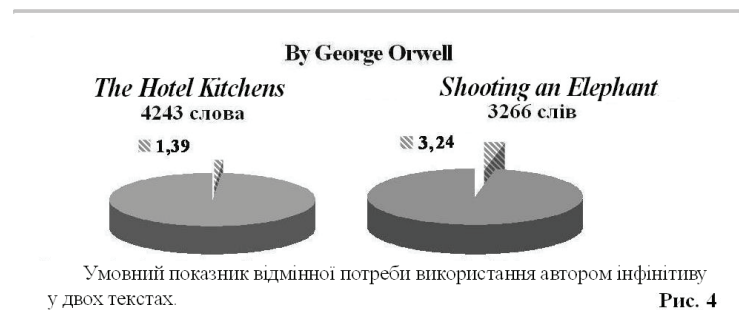
Повертаючись до оповідання Дж. Оруелла «Як я стріляв у слона / *Shooting an Elephant*» та у зв'язку з переліченими дієсловами, що часто очікують інфінітива, особливо помітно використовується «*seem*» (12 разів: 9 – про слона; 2 – про місцевих; 1 – про оповідача, на рис. 3) та «*get*» (16 разів: 11 – про оповідача; 4 – про колоніальний світ; 1 – про слона, на рис. 3). Такі знахідки варто ретельно проаналізувати за 7 авторськими смисловими параметрами [1, с. 405–410; 654–926], оскільки останні здатні вичерпно висвітлити потребу письменника у таких мовних засобах.

Із 109 випадків вживання інфінітива (рис.2) в оповіданні Дж. Оруелла «Як я стріляв у слона / *Shooting an Elephant*» [8] – 42 рази неозначена дієслівна форма супроводжувала модальне дієслово. У цьому, пропорційно враховуючи обсяг названого твору із раніш нами дослідженням «Кухня в готелі / *The Hotel Kitchens*» [9], загальна картина потреби письменника

в англійській модальності приблизно чисельно зберігається (рис.1). Щодо самих модальних дієслів, то за тим, як вони розподілилися в змістах «про оповідача», «про місцевих мешканців», «про слона», та «матеріальне довкілля», схожості немає. Більш того, модальність «Як я стріляв у слона / *Shooting an Elephant*» [8] знаходить характерну гармонію з тією семантичною текстовою атмосферою, що накопичилась завдяки частій інфінітивності під пером текстотворця.

Отже, як ми щойно визначили за роботами англомовних функціональних граматистів, пишна інфінітивність (рис. 2, 4) в рядках тексту здатна загалом привнести смисли «упевненості та рішучості». Знаменно, що відповідним руслом там же вкладаються модальні дієслова «рішучості» та «обов'язку», що особливо помітно у змістах «про оповідача» (18 модальних дієслів: «ought to» – 5 разів; «have/ has to» – 3 рази; «can/could» – 7 разів «would» – 1 раз; «dare» – 1 раз; «able to» – 1 раз; за яких навіть приємні своєю «можливістю» та «дозволом» дієслова «can / could», «able to», «would» приймають або заперечну форму несхвалення, або значення суворой критики очікуваних дій «would» [10, с. 631]). У цьому ж самому семантичному текстовому плінні добре розуміється потреба автора в частому використанні «get / get to», що несе смисли «утруднення / some difficulty was involved» [3, с. 653; 10, с. 263, с. 266, с. 267].

В такій панорамі найчастіших інфінітивних форм (після 220 дієслів простого минулого – цілковито натурального в минулій оповіді) стає зрозумілою (рис. 3) робота «seem to» («nothing seems, except that which the mind admits to appear in any given form» [4, с. 617–618]), яке головним чином належить змістам «про слона», і в авторському письмі підкреслює близьку особисту причетність оповідача до «слонової трагедії» за якої у нього виникає багато причин сумніватися про доцільність звичних в тамтешньому світі силових рішень.

Висновки. Англійські мовні форми знову стали надійними матеріальними ознаками для міркувань про динаміку «недотичного» авторського смислу. Крім того, ми отримали ще одне свідчення щодо властивості різних лінгвістичних

механізмів злагоджено працювати заради певного текстового смислу, що наразі проявилось у вигляді багатій палітри інфінітивних вживань, в тому числі тих, що супроводжуються характерним набором модальних дієслів. Функціональний потенціал і перших, і других дає підстави судити про накопичення у тексті британського письменника смислів значної моральної сили, але остаточне судження про авторський смисл потребує з'ясування ще одного функціонально-граматичного текстового явища дослідженого нами оповідання – супровідного зі згаданими мовними явищами – сплеску форм Past Perfect, який ми гіпотетично пов'язуємо з «безсумнівною і остаточністю», які не суперечать текстовій атмосфері, нагніченій інфінітивом і модальністю.

Перспективи. Надалі, спираючись на вирішальний лінгвістичний дієслівний «каркас», на якому автором збудовано дане оповідання, стане можливим оцінити текст за текстотворчими «поглядом», «голосом», «тоном», «дикцією», «динамікою», «позицією» та «смаком» і відкрити його глибокі смислові підвалини, а разом із тим відчуті перебування авторської особистості поміж написаними ним рядками. Незабаром сподіваємося проаналізувати декілька робіт одного англomовного письменника із урахуванням характерного для них співвідношення граматичних форм та смислових рис, притаманних їхній спільній текстотворчій особистості.

Література:

1. Миронова Т. Ю. Комунікативна перспектива англomовного авторського тексту / Т. Ю. Миронова – Д. : ДДФА – Вид-во ДДФА – «Свидлер А. Л.», 2015. – 1056 с.
2. Bowker, Gordon. George Orwell / Gordon Bowker. – Great Britain : Abacus, 2003. – 495 с.
3. Celce-Murcia, M. and Larsen-Freeman, D. The Grammar Book / Marianna Celce-Murcia and Dianna Larsen-Freeman // 2-d edition with Howard Williams. – United States of America : Heinle & Heinle, 1999. – 854 p.
4. Crabb's English Synonyms / by Crabb M. A. – London : Routledge & Kegan Paul, 1982. – 716 p.
5. Crystal, David. The Cambridge Encyclopedia of the English Language / David Crystal. – Cambridge, 1995. – 489 p.
6. Maclin, Alice. Reference Guide to English / Alice Maclin. – Fort Worth, Chicago, San Francisco : Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1987. – 486.
7. Murphy, Raymond. English Grammar in Use. – Cambridge : University Press, 1998. – 328с.
8. Orwell, George. Shooting an Elephant / George Orwell // Inside the Whale and other essays. – England-USA : Penguin Books Ltd. – 203 p.
9. Orwell, George. The Hotel Kitchens / George Orwell (1903-1950) // Gould E. and others. The Art of Reading. Contexts for Writing / Gould Eric, Robert Diyanni, William Smith, Judith Stanford. – New-York : McGraw-Hill, 1990. – PP. 305–312.
10. Swan, Michael. Practical English Usage / Michael Swan. – М. : Высшая Школа, 1984. – 552 p.
11. Thomson, A. J. and Martinet, A. V. A Practical English Grammar / A. J. Thomson and A. V. Martinet. – Oxford : Oxford University Press, 2009. – 383 p.
12. Webster's New Dictionary of Synonyms / A. Merriam Webster. – Springfield, Massachusetts, USA : G. & C. Merriam Company, 1978. – 909 p.
13. Weissberg R., Buker S. Writing Up Research / Robert Weissberg and Suzanne Buker. – New-York : Prentice Hall Regents, 1997. – 202 p.